

ÖZGÜRLÜĞÜNDEN YOKSUN BIRAKILMIŞ ÇOCUKLARIN KORUNMASINA İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KURALLARI (ÖYB (HAVANA) KURALLARI)

İÇİNDEKİLER

	<i>Madde</i>
ÖNSÖZ	
I. TEMEL PERSPEKTİFLER	1 – 10
II. KURALLAR'IN KAPSAMI VE UYGULANMASI	11 – 16
III. GÖZALTINDA OLAN VEYA YARGI ÖNÜNE ÇIKARILMAYI BEKLEYEN ÇOCUKLAR	17 – 18
IV. ÇOCUKLARIN TUTULDUKLARI KURUMLARIN İDARESİ	19 – 80
A. Kayıtlar	19 – 20
B. Kabul, kayıt, hareket ve nakil	21 – 26
C. Sınıflandırma ve yerleştirme	27 – 30
D. Fiziksel çevre ve kalma yerleri	31 – 37
E. Eğitim, mesleki öğrenim ve çalışma	38 – 46
F. Eğlenme	47
G. Din	48
H. Tıbbi bakım	49 – 55
I. Hastalık, yaralanma ve ölümün bildirilmesi	56 – 58
J. Dış dünya ile ilişkiler	59 – 62
K. Fiziksel kısıtlamanın ve zor kullanmanın sınırları	63 – 65
L. Disiplin usulleri	66 – 71
M. Denetim ve şikayetler	72 – 78
N. Toplum içine dönüş	79 – 80
V. PERSONEL	81 – 87

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (ÖYB (Havana) Kuralları)

Genel Kurul'un 14 Aralık 1990 tarih ve 45/113 sayılı kararıyla kabul edilmiştir

ÖNSÖZ

Genel Kurul,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni, Herkesin İşkenceye ve Diğer Zalimce, İnsanlıkdışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Korunmasına Dair Bildirge'yi, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi ve gençlerin haklarının ve esenliklerinin korunmasına ilişkin diğer uluslararası belgeleri *göz önünde bulundurarak,*

Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Muamele ile ilgili Birinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen Mahkumlara Yönelik Tretman Programlarına İlişkin Asgari Standart Kurallar'ı *göz önünde bulundurarak,*

Ayrıca, Genel Kurul'un 9 Aralık 1988 tarihinde 43/173 sayılı kararıyla onayladığı ve ekte yer alan Herhangi bir Gözaltı ya da Hapislik Durumunda Olanların Korunmasına İlişkin İlkeler Bütününü *göz önünde bulundurarak,*

Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları'nı (Pekin Kuralları) *anımsatarak,*

Ayrıca, Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Muamele konusunda Yedinci Birleşmiş Milletler Kongresi'nde alınan ve özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların korunmasına ilişkin kurallar belirlenmesini öngören 21 sayılı kararı *anımsatarak,*

Nihayet, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in, 21 Mayıs 1986 tarih ve 1986/10 sayılı kararının II. bölümünde Genel Sekreter'den kuralların belirlenmesi konusunda gerçekleşen gelişmeleri Suçları Önleme ve Kontrol Komitesi'nin onuncu oturumuna bildirmesini istediğini ve ayrıca Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Muamele ile ilgili Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi'nden önerilen kuralları benimseme amacıyla değerlendirmesini talep ettiğini *anımsatarak,*

Tüm dünyada özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocukların durum ve koşullarından *duyduğu endişeyle,*

Özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocukların istismara, zararlı davranışlara ve haklarının ihlaline son derece *açık olduklarının bilinciyle,*

Birçok sistemin, yargı sürecinin çeşitli aşamalarında yetişkinlerle çocuklar arasında ayırım gözetmediğini ve bu nedenle çocukların yetişkinlerle aynı hapisanelerde ve tesislerde tutulduklarını *endişeye kaydederek,*

1. Bir çocuğun belirli bir kuruma yerleştirilmesinin her durumda en son ve en kısa süre için başvurulacak bir yöntem olması gerektiğini *teyit eder*;
2. Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların, güçsüz ve savunmasız durumları nedeniyle özel bakıma ve korumaya gereksinimleri olduğunu, haklarının ve esenliklerinin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları süre içinde ve sonrasında güvence altına alınması gerektiğini *kabul eder*;
3. Sekreterliğin bu alandaki çalışmalarını; Sekreterlik ile, çocuk hakları ve çocuk adalet sistemleri ile ilgilenen uzmanlar, uygulayıcılar, hükümetler arası kuruluşlar, hükümet dışı kuruluşlar topluluğu, bu arada özellikle Uluslararası Af Örgütü, Uluslararası ve Radda Barnen Çocuk Koruma Kurumu (İsveç Çocuk Koruma Federasyonu) arasında Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları'nın hazırlanması sırasında gerçekleşen işbirliğini *takdirle karşılar*;
4. Bu karara ek olarak verilen Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları'nı *kabul eder*;
5. Suçları Önleme ve Kontrol Komitesi'ne, Birleşmiş Milletler'in suç önleme ve suçlulara muamele konularında çalışan Birleşmiş Milletler kurumlarının da yardımıyla Kurallar'ın etkili biçimde uygulanmasına yönelik önlemleri alması *çağrısında bulunur*;
6. Üye Devletler'e, gerektiği durumlarda, kendi ulusal yasalarını, politikalarını ve uygulamalarını, bu arada özellikle çocuk adalet sisteminde görevli her tür personelin eğitimiyle ilgili hususları bu Kurallar'ın ruhuna uyacak biçimde uyarlamaları ve bu Kurallar'ı en geniş kesimlere tanıtmaları *çağrısında bulunur*;
7. Ayrıca, Üye Devletler'i, Kurallar'ı yasalarına, politikalarına ve uygulamalarına yerleştirme yönündeki çabalarını Genel Sekreter'e bildirmeye, uygulamada alınan mesafeyi düzenli olarak Suç Önleme ve Kontrol Komitesi'ne rapor etmeye *davet eder*;
8. Kurallar'ın yer aldığı metnin, Birleşmiş Milletler'in bütün resmi dilleriyle mümkün olan en geniş biçimde tanıtılması için Genel Sekreter'den talepte bulunur ve Üye Devletler'i de bu yöndeki çalışmalara *davet eder*;
9. Genel Sekreter'den, karşılaştırmalı araştırmalar yürütmesini, bu alanda gerekli işbirliğini sağlamasını, ciddi düzeyde ve sürekli suç işleyen farklı kategorilerdeki çocuklara ilişkin stratejiler geliştirilmesini ve Birleşmiş Milletler Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Muamele Dokuzuncu Kongresi'ne bu çalışmalar konusunda bilgi vermesini *talep eder*;
10. Ayrıca, çocuk adalet sisteminde görev yapan her türden personelin işe alımı, eğitimi ve mübadelesi başta olmak üzere, Kurallar'ın başarılı biçimde uygulanmasını sağlayacak gerekli kaynakların tahsisini Genel Sekreter'den talep eder ve aynı konuda Üye Devletler'i *teşvik eder*;
11. Birleşmiş Milletler'in ilgili bütün organlarının, bu arada özellikle Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun, bölgesel komisyonların ve uzman kurumların, Birleşmiş Milletler'in suç önleme ve suçlulara muamele konularıyla ilgilenen kuruluşlarının ve yine konuyla ilgili hükümetler arası ve hükümet dışı kuruluşların Genel Sekreter'le işbirliği yaparak, Kurallar'ın yaşama geçirilmesi için kendi teknik yetkinlik alanlarında uyumlu ve sürekli çabalar göstermelerini *talep eder*;
12. İnsan Hakları Komisyonu Azınlıkların Korunması ve Azınlıklara Ayrımcılık Yapılmasını Önleme Alt Komitesi'ni, hükümlerini yaygınlaştırmak üzere bu yeni uluslararası belgeyi dikkate almaya *davet eder*;

13. Dokuzuncu Kongre'den, Kurallar'ın yaygınlaştırılması ve Kurallar'ın uygulanması, ayrıca bu kararda yer alan tavsiyelerin benimsenmesi alanında kaydedilen gelişmeleri, çocuk adaleti ile ilgili ayrı bir gündem maddesi altında değerlendirmesi *talebinde bulunur*.

I. TEMEL PERSPEKTİFLER

1. Çocuk adalet sistemi, çocukların haklarının ve güvenliğinin lehinde davranır ve onların fiziksel ve ruhsal sağlıklarına destek olur. Bir çocuğun hapsedilmesi, başvurulacak en son tedbirdir.

2. Çocuklar ancak, bu Kurallar ile, Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları'nda (Pekin Kuralları) yer alan ilkelere ve usullere göre özgürlüklerinden yoksun bırakılabilir. Bir çocuğun özgürlüğünden yoksun bırakılması, başvurulabilecek en son tedbirdir; bu tedbir istisnai hallerde ve zorunlu asgari bir süre için kullanılabilir. Özgürlükten yoksun bırakma süresinin uzunluğuna yetkili yargı makamları tarafından karar verilir; bu karar çocuğun daha erken salıverilmesi ihtimalini ortadan kaldırmaz.

3. Bu Kurallar, insan haklarına ve temel özgürlüklere uygun olarak, bütün tutma türlerinin zararlı sonuçlarını bertaraf etme ve çocuğun toplumla bütünleşmesini kolaylaştırma düşüncesiyle, herhangi bir biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların korunması için Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen asgari standartları oluşturmayı amaçlamaktadır.

4. Bu Kurallar, ırk, renk, cinsiyet, yaş, dil, din, milliyet, siyasal veya başka bir fikir, kültürel inanç veya uygulama, mülkiyet, doğum veya aile statüsü, etnik veya toplumsal köken ve özgürlük gibi sebeple ayrımcılık yapılmaksızın, tarafsızlıkla uygulanır. Çocukların dini ve kültürel inançlarına, bunları uygulamalarına ve manevi değerlerine saygı gösterilir.

5. Bu Kurallar, başvurulabilecek uygun standartlar olarak işlev görmesi ve çocuk adalet sistemi işleyişiyle meşgul olan meslek adamlarına yardım etmesi ve yön göstermesi için düzenlenmiştir.

6. Bu Kurallar, çocuk adalet sistemi içindeki personelin ulusal diline çevrilerek hemen kullanımına sunulur. Tutma kurumunda çalışan personel tarafından konuşulan dili iyi bilmeyen çocuklar, gerekli olduğu her zaman ve özellikle sağlık muayeneleri ve disiplin yargılaması sırasında bir çevirmenden ücretsiz yararlanma hakkına sahiptir.

7. Devletler, uygun gördükleri takdirde bu Kurallar'ı kendi mevzuatlarına içselleştirir veya mevzuatlarını bu Kurallar'a göre değiştirir. Devletler, çocuğa verilen zarardan dolayı tazminat ödenmesi de dahil, bu Kurallar'ın ihlal edilmesine karşı etkili iç hukuk yolları sağlar. Devletler ayrıca bu Kurallar'ın uygulanmasını kontrol eder.

8. Yetkili makamlar, tutulan çocukların bakımının ve topluma dönüşe hazırlanmalarının önemli bir sosyal hizmet olduğu konusunda kamuoyunun ilgisini yükseltmek için sürekli çaba harcar; bu amaçla, çocuklar ile çevre halkı arasında yakın ilişki kurulmasını kolaylaştırmak için gerekli tedbirler alınır.

9. Bu Kurallar'daki hiçbir hüküm çocukların, küçüklerin ve bütün gençlerin hakları, bakımları ve korunmaları açısından onların daha yararına olan, uluslararası toplum tarafından tanınmış ilgili Birleşmiş Milletler insan hakları belgeleri ve standartlarının uygulanmasını önleyici şekilde yorumlanamaz.

10. Bu Kurallar'ın ikinci bölümünden beşinci bölümüne kadar olan bölümlerinde yer alan bazı hükümlerin uygulanması sırasında herhangi bir hükmün bu bölümdeki hükümlerden biriyle çelişmesi halinde, bu bölümdeki hükümlere üstünlük verilir.

II. KURALLAR'IN KAPSAMI VE UYGULANMASI

11. Bu Kurallar bakımından aşağıdaki tanımlar uygulanır:

(a) On sekiz yaşın altındaki herkes çocuk sayılır. Çocuklar için özgürlükten yoksun bırakma kararı verilmeyecek daha düşük bir yaş sınırı kanunla tespit edilir.

(b) Özgürlükten yoksun bırakma, bir kimsenin yargısal, idari veya başka bir kamu makamının kararıyla tutulması, hapsedilmesi veya bu kimsenin kendi iradesiyle çıkamadığı resmi veya özel bir nezaret yerine konulması demektir.

12. Özgürlükten yoksun bırakma, çocukların insani haklarına saygı gösterilmesinin sağlandığı şartlarda ve ortamlarda yerine getirilir. Islah evlerinde tutulan çocukların sağlıklı ve özsaygılı yaşamalarına yardım ve destek olacak, sorumluluk duygularının gelişmesini arttıracak ve toplumun bir üyesi olarak potansiyellerini geliştirmelerinde yardımcı olan davranış ve yeteneklere sahip olmalarını teşvik edecek türden faaliyet ve programlardan yararlanmaları sağlanır.

13. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocuklar, ulusal veya uluslararası hukuka göre sahip oldukları ve özgürlükten yoksun kalma durumunda da kullanılabilen kişisel, ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel haklardan, bu durumları ile ilgili nedenlerle mahrum edilemezler.

14. Tutma tedbirlerinin uygulanmasında yasallığa özel bir dikkat gösterilerek, çocukların kişisel haklarının korunması yetkili makamlarca güvence altına alınır; aynı zamanda çocukları ziyaret etme yetkisine sahip olup usulüne göre oluşturulmuş bulunan ve ıslahevine bağlı olmayan heyetlerce uluslararası standartların, ulusal yasalara ve hukuki düzenlemelere uygun teftişler ve diğer denetimlerin yapılması suretiyle sosyal bütünleşme amacı da yerine getirilir.

15. Bu Kurallar, çocukların özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları her tür ve biçimdeki kuruma uygulanır. Kurallar'ın I., II., IV. ve V. bölümleri çocukların tutulu buldukları bütün kurumsal yerlere, III. Bölümü ise sadece gözaltına alınmış olan veya tutuklanmış bulunan çocuklara uygulanır.

16. Bu Kurallar, her bir Üye Devlet'te geçerli olan ekonomik, sosyal ve kültürel şartlar çerçevesinde uygulanır.

III. GÖZALTINDA OLAN VEYA YARGI ÖNÜNE ÇIKARILMAYI BEKLEYEN ÇOCUKLAR

17. Gözaltında olan veya muhakeme devam ederken tutuklu bulunan ("yargılanmamış") çocuklar masum sayılır ve buna göre muamele görürler. Çocukları tutuklamaktan mümkün olduğu kadar kaçınılır ve istisnai hallerle sınırlı olarak tutuklama kararı verilir. Bu suretle alternatif tedbirlerin uygulanması için her türlü çaba gösterilir. Her nasılsa tutuklama kararı verilmiş ise, soruşturma organları ve çocuk mahkemeleri, tutma süresini mümkün olan en kısa süreye indirmek için, bu işlemlerin süratle yapılmasına öncelik verirler. Tutuklu çocuklar, hükümlü çocuklardan ayrı yerlerde tutulur.

18. Bir tutuklu çocuk, aşağıda belirtilen Kurallar'a ek olarak masumiyet karinesinin, tutma süresinin uzunluğunun, çocuğun hukuki statüsünün ve içinde bulunduğu şartların gerekleri dikkate alınarak getirilen özel hükümlere uygun olan şartlarda tutulur. Bu hükümler aşağıdaki hakları içerir; ancak bu haklardan ibaret sayılmaz:

(a) Çocuklar avukatlık hizmetlerinden yararlanma hakkına sahip olup, ücretsiz adli yardımın sağlandığı hallerde adli yardımdan yararlanmak için başvurabilirler; çocuklar

avukatlarıyla düzenli olarak irtibat kurabilirler. Bu tür irtibatın mahremiyeti ve gizliliği korunur;

(b) Mümkün olduğu takdirde çocuklara ücret alabilecekleri bir işte çalışma, eğitim ve öğretimlerine devam etme imkanları sağlanır; ancak çocuklar çalışmaya ve eğitim görmeye zorlanamazlar. Çalışma, eğitim veya öğretim görme tutukluluğun sürdürülmesi için bir sebep olamaz.

(c) Çocuklar, adalet sisteminin gereklerine aykırı düşmeyecek şekilde dinlenmeleri ve eğlenmeleri için gerekli araçları edinebilir ve bunları kullanabilirler.

IV. ÇOCUKLARIN TUTULDUKLARI KURUMLARIN İDARESİ

A. Kayıtlar

19. Hukuki belgeler, sağlık belgeleri ve disiplin işlemi belgeleri de dahil çocuklara yapılan muamelelerin biçimi, içeriği ve ayrıntıları ile ilgili bütün belgeler, gizli bir şahsi dosyada saklanır; günü gününe tutulan bu dosya sadece yetkili kişilere açıktır; dosyanın içindeki belgeler, kolaylıkla anlaşılabilir bir şekilde yerleştirilir. Gerekli takdirde her çocuk, kendi dosyasının içinde yer alan gerçeğe, temelsiz veya haksız beyanların düzeltilmesine imkan sağlamak için itiraz etmek hakkına sahiptir. Çocukların bu haklarını kullanabilmeleri için, uygun bir üçüncü kişinin talebi halinde bu dosyaya ulaşmasına ve inceleyebilmesine imkan veren usuller konur. Çocuğun salıverilmesinden sonra çocuk hakkındaki bu dosya mühürlenir ve uygun bir zamanda iptal edilir.

20. Yargı organı, idari veya başka bir kamu makamı tarafından verilmiş geçerli bir karar bulunmadıkça, hiçbir çocuk herhangi bir tutma kurumuna alınmaz. Bu tutma kararının ayrıntıları derhal kayda geçirilir. Bu tür bir kayıt bulunmadıkça, hiçbir çocuk bir tutma kurumunda tutulamaz.

B. Kabul, kayıt, hareket ve nakil

21. Çocukların tutulduğu her yerde ve bu yere getirilen her çocuk hakkında, aşağıdaki bilgileri içeren tam ve güvenli bir kayıt tutulur:

- (a) Çocuğun kimliği hakkında bilgiler;
- (b) Çocuk hakkında kararı veren makam ile kararın esası ve gerekçeleri;
- (c) Girişin yapıldığı, nakledildiği ve salıverildiği gün ve saat;
- (d) Çocuğun her girişi, nakli ve salıverilmesi ile ilgili olarak ana-babasına ve kararın verildiği tarihte çocuğun gözetimi altında olduğu vasisine verilen bilginin ayrıntıları;
- (e) Çocuğun uyuşturucu ve alkol bağımlılığı da dahil, bilinen diğer fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarının ayrıntıları.

22. Çocuğun kuruma girişi, tutulduğu yer, nakledildiği yer ve salıverilmesi hakkında, hiç vakit geçirmeden ana-babasına ve vasisine veya en yakın akrabalarına bilgi verilir.

23. Çocuğun kuruma girişi yapıldıktan sonra en kısa süre içinde, kişisel durumu ve içinde bulunduğu şartlar konusunda gerekli bilgileri içeren tam bir rapor hazırlanır ve kurum idaresine sunulur.

24. Çocukların kuruma girişi yapılırken, tutuldukları kurumun düzeni ile ilgili kuralların bir kopyası, sahip oldukları hakları ve yükümlülükleri anlayabilecekleri bir dilde anlatan bir yazı ile birlikte, yapacakları şikayetleri inceleyecek yetkili makamların adresleri ve ayrıca kendilerine hukuki yardım sağlayacak kamu ve özel kuruluşların adresleri verilir. Okuma yazması olmayan veya yazılı metinlerin dilinden anlayamayan çocuklara, bu konuları tam olarak anlayabilecekleri bir tarzda kendilerine bilgi verilir.

25. Bütün çocukların, tutuldukları kurumun iç yapısını düzenleyen kurallarını, kendilerine verilen bakımın bedellerini ve uygulama metodunu, disiplin hükümlerini ve uygulama usullerini, bilgi edinme ve şikayet etme usulleri ile, tutuldukları süre içinde sahip oldukları hakları ve yükümlülükleri tam olarak kavramalarını sağlayacak konuları anlayabilmeleri için kendilerine yardım edilir.

26. Çocuklar, yeterli havalandırma ve ışıklandırması bulunan, hiçbir şekilde sıkıntı çekmelerine veya üzüntü duymalarına sebep olmayacak türden araçlarla nakledilirler; nakil giderleri idare tarafından karşılanır. Çocuklar keyfi sebeplerle bir kurumdan diğerine nakledilemezler.

C. Sınıflandırma ve yerleştirme

27. Girişi yapıldığı andan itibaren mümkün olan en kısa süre içinde, her çocukla bir görüşme yapılır ve çocuğun ihtiyaç duyduğu bakım tarzı ile kendisine uygulanacak programın özelliği ve düzeyi konusunda bütün faktörleri gösteren bir psikolojik ve sosyal rapor hazırlanır. Bu rapor ile birlikte kuruma girişinden sonra çocuğu muayene eden sağlık görevlisinin hazırladığı rapor, çocuğun kurumda yerleştirilebileceği en uygun yerin tespit edilmesi ve çocuğun ihtiyaç duyduğu bakım ve programın özelliği ve düzeyi hakkında karar verilebilmesi amacıyla kurum müdürüne iletilir. Çocuk için özel bir rehabilite şekline gerek bulunması ve çocuğun kurumda kalış süresinin buna imkan vermesi halinde, kurumun yetkili personeli, uygulanacak muamelenin amaçlarını, uygulanma süresi ile, amaçlara yaklaşırken kullanılacak vasıtaları, aşamaları ve gecikmeleri gösteren yazılı bir davranış planı hazırlar.

28. Çocuklar ancak, kendilerinin özel ihtiyaçları ve statüleri ile, yaşlarının, kişiliklerinin, cinsiyetlerinin ve işledikleri cezai fiil tipinin özel gerekleri ve ayrıca ruhsal ve fiziksel sağlık durumları ile, kendilerini zararlı etkilenmelere ve tehlikeli durumlara karşı koruyacak şartlar tam olarak dikkate alındıktan sonra tutulabilirler. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocukların farklı kategorilere ayrılmaları konusunda uygulanacak başlıca kriter, bu çocukların özel ihtiyaçlarına en iyi şekilde uyacak bakım türünün sağlanması ve onların fiziksel, ruhsal ve ahlaki bütünlükleri ve sağlıklarının korunmasıdır.

29. Çocuklar, büyüklerle aynı ailenin mensubu olmadıkça, bütün tutma kurumlarında yetişkinlerden ayrı yerlerde tutulurlar. Çocuklar, kendileri için yararlı olacağı kanıtlanmış özel bir program içinde, özenle seçilmiş büyükler ile kontrol altında bir araya getirilebilirler.

30. Çocuklar için açık tutma kurumları kurulur. Açık tutma kurumları güvenlik tedbirlerinin ya hiç alınmadığı ya da asgari ölçüde alındığı yerlerdir. Bu tür tutma kurumlarında mümkün olduğu kadar az sayıda çocuk tutulmalıdır. Kapalı kurumlarda tutulan çocukların sayısı, kendilerine bireysel muamele yapılmasına imkan verecek asgari ölçüde olur. Çocuklar için farklı yerlerde tutma kurumları açılır; bu kurumlar ailelerin çocuklarına ulaşabilecekleri ve çocuklarıyla aralarında ilişki kurabilecekleri büyüklükte olur. Küçük ölçekte tutma kurumları yapılır ve bunların toplumsal, ekonomik ve kültürel çevre ile bütünleşmeleri sağlanır.

D. Fiziksel çevre ve kalma yerleri

31. Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların insan onurunun ve sağlığının gerektirdiği bütün imkan ve hizmetlerden yararlanma hakları vardır.

32. Çocukların tutuldukları kurumların planı ve fiziksel çevresi, yatışlı ıslahın rehabilite amacına uygun olarak, çocukların mahremiyetini, duygusal uyarımlarını, akranlarıyla ilişki kurmalarını ve sporla, beden eğitimiyle ve boş zamanlarla ilgili faaliyetlere katılmaya olan ihtiyaçlarını dikkate alır. Çocukların tutuldukları kurumların planları ve yapıları yangın tehlikesini asgariye indirecek ve binalardan güvenli bir biçimde tahliye edilmelerine imkan verecek şekilde yapılır. Yangın çıkması durumunda hemen çalıştırılacak bir alarm sistemi

bulunur ve çocukların güvenliğini sağlamak için getirilen usuller ciddi biçimde talim ettirilir. Tutma kurumları, sağlığı tehdit ettiği veya herhangi bir biçimde çocuklar için tehlike oluşturduğu bilinen yerlere kurulamaz.

33. Çocukların içinde uyuyacakları yerler, o bölgenin standartları da göz önünde tutularak, genellikle küçük koşullardan veya tek kişilik yatak odalarından meydana gelir. Uykuda buldukları saatlerde çocukların korunmalarını sağlamak için tek kişilik odalar ve koşullar da dahil, uyuma mekanları düzenli ve aralıklı olarak denetlenir. Her çocuğa bölgesel ve ulusal standartlara uygun ayrı bir yatak temin edilir; çocuğa verilen yatak sağlam ve temiz olur; yatağın temizliğinin korunması için sık sık değiştirilir.

34. Tutma kurumlarında her çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını mahrem ve temiz bir şekilde ve uygun bir tarzda karşılamasını sağlamasına yetecek sayıda ve uygun yerlerde sıhhi tesis bulunur.

35. Kişisel eşya bulundurma, mahremiyet hakkının temel bir unsuru olup, çocukların psikolojik sağlıkları için esastır. Her çocuğun kişisel eşya bulundurma hakkı ve bu eşyaları saklamak için uygun araçlara sahip olma hakkı tam olarak tanınır ve bu haklara saygı gösterilir. Çocuğun taşımak istemediği veya el konulan kişisel eşyaları güvenli bir yerde saklanır. Çocuğun bu eşyalarını gösteren bir liste çocuk tarafından imzalanır. Çocuğun kişisel eşyalarının uygun koşullarda saklanması için gerekli tedbirler alınır. Çocuk salıverildiği zaman, tutulurken harcamasına izin verilen parası ve kurum dışına göndermesine izin verilen eşyası dışında, kurumdaki bütün eşya ve parası kendisine geri verilir. Eğer çocuk bir ilaç alıyorsa veya bulundurduğu anlaşılırsa, sağlık görevlisi bu ilacın nasıl kullanılacağına karar verir.

36. Çocukların kendi giysilerini giyme haklarını kullanmaları mümkün olduğu kadar sağlanır. Tutma kurumları her çocuğun sağlığını koruyacak ve hiçbir şekilde onur kırıcı veya küçük düşürücü olmayan, iklim şartlarına uygun ve yeterli miktarda kişisel giysilere sahip olmalarını sağlarlar. Tutma kurumundan herhangi bir biçimde çıkarılan veya ayrılan çocuğun kendi giysilerini giymesine izin verilir.

37. Her tutma kurumunda bütün çocuklara normal yemek zamanlarında, beslenme, temizlik ve sağlık standartlarına uygun şartlarda hazırlanan, yeterli kalite ve miktarda sunulan ve mümkün olduğu kadar çocukların dini ve kültürel gereklerine uygun bulunan yemekler verilir. Her çocuğun istediği her an içebileceği kadar temiz içme suyu bulunur.

E. Eğitim, mesleki öğrenim ve çalışma

38. Zorunlu okul çağındaki her çocuğun ihtiyaçlarına ve kabiliyetlerine uygun ve kendisini topluma dönüştürmek için tasarlanmış bir eğitime hakkı vardır. Çocukların bu tür bir eğitimi, mümkün olduğu takdirde, ıslahevi dışındaki kamu okullarında almaları sağlanır; bu eğitim, çocuğun salıverildikten sonra güçlük çekmeden eğitimine devam edebilmesini sağlamak amacıyla, ülkenin genel eğitim sistemi ile bütünleşmiş bir okulda ve nitelikli öğretmenler tarafından verilir. Yabancı kökenli olan veya ayrı bir kültürel ya da etnik şartları bulunan çocukların eğitimine kurum idaresi tarafından özel bir dikkat gösterilir. Okuma yazması olmayan veya anlama ya da öğrenme güçlüğü bulunan çocukların özel bir eğitim görmeye hakları vardır.

39. Yukarıda sözü edilen zorunlu eğitimin yanı sıra, okul çağındaki çocuklardan eğitimlerini daha sonra sürdürmek isteyenlere gerekli izin verilir ve kendileri buna teşvik edilir; ayrıca bu çocukların kendilerine uygun okullara gitmeleri için çaba gösterilir.

40. Çocukların tutuklu buldukları sırada aldıkları diplomalarda veya öğretim belgelerinde, tutma kurumunda kaldıkları herhangi bir biçimde ima edilemez.

41. Tutma kurumlarındaki çocuklar okumaya ve kurumdaki kitaplıkları kullanmaya teşvik edilir; her kurumda kullanıma tam olarak açık, çocuklar için eğitimleri ve eğlenmeleri için yeterli sayıda kitap ve süreli yayının yer aldığı bir kütüphane bulunur.

42. Her çocuğun gelecekteki çalışma yaşamına kendisini hazırlamaya elverişli alanlarda mesleki öğrenim görme hakkı vardır.

43. Kurumun idari gerekleri ve seçilebilecek meslekler dikkate alınarak, çocuklara çalışmak istedikleri işin türünü seçme imkanı tanınır.

44. Çalışan çocuklara ve genç işçilere uygulanan koruyucu nitelikteki bütün ulusal ve uluslararası standartlar, özgürlüğünden yoksun bırakılmış çocuklara da uygulanır.

45. Mümkün olduğu takdirde çocuklara ücret karşılığında çalışabilecekleri bir iş bulunur; eğer mümkünse, çocuğa toplum içine döndüğü zaman uygun bir iş bulması imkanı yaratmak için verilen mesleki öğrenimin tamamlayıcısı olarak, kurum dışındaki bir işyerinde çalıştırılır. Çocukları normal meslek yaşamının şartlarına hazırlamak amacıyla, tutma kurumlarının içinde çalıştıkları işin organizasyonu ve metodu, mümkün olduğu kadar dışarıdaki çalışma yaşamının şartlarına uygun olur.

46. Çalışan her çocuğun adil bir ücret almaya hakkı vardır. Çocukların menfaatleri ve mesleki öğrenimleri, tutma kurumunun veya üçüncü kişilerin kar sağlama amaçlarına tabi kılınmaz. Çocuğun çalışarak kazandıklarının bir kısmı, salıverildiği zaman kendisine verilmek üzere bir birikim oluşturulması için ayrılır. Çocuğun çalışarak kazandıklarının kalan kısmıyla, kendisi için eşya satın almak veya işlediği fiilinden zarar gören mağdurun zararını karşılamak veya ailesine ya da kurum dışındaki diğer kimselere göndermek hakkı vardır.

F. Eğlenme

47. Her çocuğun eğlenebilmesi ve beden eğitimi yapabilmesi amacıyla kendisine tanınan zaman içinde, hava şartlarının müsait olduğu zamanlarda açık havada serbestçe oynayabilmesi için gerektiği kadar zamana sahip olma hakkı vardır. Bu faaliyetler için gerekli mekan, tesis ve araç sağlanır. Her çocuk günlük boş zaman faaliyetlerinde bulunabilmek için ek bir zamana sahip olur; bu zamanın bir kısmı, çocuğun istemesi halinde sanata ve el becerilerini geliştirmesine ayrılır. Tutma kurumları her çocuğun, kendisine sunulan fiziksel eğitim programlarına katılması için, fiziksel olarak yeterli duruma gelmesini sağlar ihtiyacı bulunan çocuklara sağlık kontrolü altında fiziksel eğitim tedavisi ve terapi uygulanır.

G. Din

48. Her çocuğun tutma kurumlarında verilen dini hizmetlere veya toplantılara katılması veya dini görevlerini yerine getirmesi sağlanarak veya kendi mezhebi bakımından eğitimi ve ibadeti için gerekli kitapları ya da araçları edinmesine izin verilerek, dini ve ruhsal yaşamının ihtiyaçlarını karşılayabilmesine imkan tanınır. Bir tutma kurumunda belirli bir dinden yeterli sayıda çocuğun bulunması halinde, bu kuruma o dinden bir veya birden fazla din adamı atanır veya seçimleri onaylanır; din adamlarının düzenli olarak hizmet vermelerine ve çocukların talep etmeleri halinde din adamlarıyla baş başa görüşmelerine izin verilir. Her çocuğun mensup olduğu dinden kendi istediği bir din adamı tarafından ziyaret edilme hakkı vardır; çocukların, dini hizmetlere katılmama ve din eğitiminden, öğretiminden veya dini faaliyetten serbestçe ayrılma hakkı vardır.

H. Tıbbi bakım

49. Her çocuğa diş, göz ve ruh sağlığı bakımı da dahil, hem önleyici ve hem de tedavi edici nitelikte yeterli sağlık hizmetleri ile, çocuğun sağlığı bakımından gerekli görülen ilaçlar

verilir ve gerekirse özel beslenme rejimi uygulanır. Tutulan çocuklara bütün bu sağlık hizmetleri, çocuğun damgalanmışlık hissini engellemek ve çocuğun özsaygısını ve toplumla bütünleşmesini ilerletmek için, mümkün olduğu takdirde, tutma kurumunun bulunduğu çevredeki uygun sağlık kurumu veya kuruluşu vasıtasıyla verilir.

50. Her çocuk, tutma kurumuna girişinden hemen sonra, girişten önce görmüş olabileceği kötü muamelenin belgelenmesi ve tıbbi özen gerektiren fiziksel veya ruhsal rahatsızlığı olup olmadığının tespiti amacıyla, doktor tarafından muayene edilme hakkına sahiptir.

51. Çocuklara verilen sağlık hizmetleri, çocuğun fiziksel veya ruhsal bir rahatsızlığını, istismar edilmesini veya çocuğun toplumla bütünleşmesini engelleyen diğer bir durumunu teşhis ve tedavi etmeye çalışır. Her kurumda kalan çocukların sayısı ve ihtiyaçları ile orantılı, hemen ulaşılabilecek yeterli tıbbi imkan ve donanım ile, önleyici sağlık hizmetlerinde eğitim görmüş ve acil tıbbi durumlara müdahale edebilecek sağlık görevlileri bulunur. Hasta olan, hastalıktan şikayet eden veya fiziksel veya ruhsal sıkıntıların belirtilerini gösteren her çocuk, derhal bir sağlık görevlisi tarafından muayene edilir.

52. Sürekli tutulmanın, bir açlık grevinin veya tutma şartlarından birinin çocuğun fiziksel veya ruhsal sağlığına zarar verdiğine veya zarar verebileceğine inanmak için nedenleri bulunan bir sağlık görevlisi, bu durumu hemen o kurum müdürüne ve çocuğun sağlığını korunmasından sorumlu olan bağımsız yetkililere haber verir.

53. Ruhsal hastalıktan şikayeti bulunan bir çocuk, sağlık açısından bağımsız bir şekilde yönetilen uzman bir kuruluştaki tedavi görür. Salıverildikten sonra çocuğun ruhsal sağlığı konusunda gerekli bakıma devam etmesini sağlamak üzere ilgili kuruluşların işbirliği yapması için tedbirler alınır.

54. Tutma kurumlarında uyuşturucu bağımlılığını engellemek ve bağımlı olanları rehabilite etmek için, nitelikli personelin uygulayacağı özel programlar düzenler. Bu programlar bağımlılığı olan çocukların yaşına, cinsiyetine ve diğer ihtiyaçlarına göre uyarlanır; -uyuşturucu veya alkol- bağımlısı çocuklara, bu konunun eğitimini almış personel tarafından toksinlerden arındırma imkanları ve hizmetleri verilir.

55. Çocuklara sadece sağlık hizmetleriyle ve tedavi amacıyla ilaç verilir; bu ilaçlar mümkünse, çocuk bilgilendirilip rızası alındıktan sonra verilir. Özellikle çocuktan bilgi alma veya itiraf edinme amacıyla, veya cezai bir uygulamanın veya çocuğu kısıtlamanın vasıtası olarak ilaç verilmez. Hiçbir zaman uyuşturucu ilaçlarının denenmesinde veya tedavide çocuklar birer denek olarak kullanılamaz. Çocuğa uyuşturucu ilaç verilmesi her zaman nitelikli sağlık personelin iznine tabidir ve bu ilaçlar bu personel tarafından kullanılır.

I. Hastalık, yaralanma ve ölümün bildirilmesi

56. Çocuğun ailesi veya vasisi ile çocuğun isimlerini verdiği diğer kişiler, çocuğun sağlık durumu hakkında bilgi isteme ve çocuğun sağlığında önemli bir değişme meydana gelmesi halinde bu konuda bilgilendirilme hakkına sahiptirler. Tutma kurumu müdürü çocuğun ölümü, çocuğun kurum dışında bir sağlık merkezine sevk edilmesini gerektiren bir hastalığının çıkması veya 48 saatten fazla bir süre kurum içinde klinik tedavisi görmesini gerektiren bir durumun meydana gelmesi halinde, durumu hemen çocuğun ailesine veya vasisi ile ismi verilen diğer kişilere bildirir. Yabancı çocuğun durumu, vatandaşı olduğu Devlet'in konsolosluğuna da bildirilir.

57. Bir çocuğun özgürlüğünden yoksun bırakıldığı süre içinde ölmesi halinde, çocuğun en yakın akrabaları çocuğun ölüm raporunu inceleme, cesedini görme ve cenazenin nasıl kaldırılacağını tespit etme hakkına sahiptir. Bir çocuğun tutulduğu sırada ölmesi halinde, ölüm sebebi hakkında bağımsız bir araştırma yapılır; çocuğun en yakın akrabası bu

araştırma raporunu edinebilir. Çocuğun tutma kurumundan salıverilmesinden sonra ilk altı ay içinde ölmesi ve ölümünün çocuğun tutulduğu dönem ile ilişkili olduğuna inanmak için sebepler bulunması halinde de aynı araştırma yapılır.

58. Çocuklar, aile yakınlarından bir kimsenin ölümünden, onların ciddi rahatsızlığından veya geçirdikleri kazadan mümkün olan en kısa süre içinde haberdar edilirler; çocuğun ölen yakınının cenaze törenine katılmasına ve ağır hasta olan yakınınını ziyaret etmesine izin verilir.

J. Dış dünya ile ilişkiler

59. Adil ve insani bir muamele görme hakkının bütünleyici bir parçası ve çocukların topluma yeniden kazandırılmalarında esaslı bir unsur olarak, çocukların dış dünya ile yeterli bir iletişim kurmaları için her türlü imkan sağlanır. Çocukların aileleriyle, arkadaşlarıyla ve diğer kimselerle veya saygın sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle iletişim kurmalarına, evlerini ve ailelerini ziyaret etmeleri için kurumdan ayrılmalarına ve eğitim, mesleki veya diğer önemli nedenlerle tutma kurumlarından çıkmalarına, özel izin almalarına imkan tanınır. Çocuğun bir hapis cezasını çekiyor olması halinde, cezaevi dışında geçirdiği süre, çektiği cezasından sayılır.

60. Her çocuğun sık sık ve düzenli bir biçimde, kural olarak haftada bir kez ve her ay en az bir kez ailesi ve savunma avukatı tarafından ziyaret edilmeye hakkı olup, bu ziyaretler sırasında çocuğun mahremiyetine, ziyaretçilerle temas kurma ve sınırsız olarak iletişimde bulunma ihtiyaçlarına saygı gösterilir.

61. Kanunen kısıtlanmadıkça, her çocuğun kendi istediği bir kimse ile haftada en az iki kez yazılı olarak veya telefon vasıtasıyla iletişim kurma hakkı vardır; her çocuğun bu haktan etkili bir biçimde yararlanabilmesi için kendisine gerekli yardım gösterilir. Her çocuğun kendisine gönderilen mektupları alma hakkı vardır.

62. Çocuklara, düzenli bir biçimde gazete, dergi ve diğer yayınları okuyabilmelerine, radyodaki ve televizyondaki programları ve filmleri izlemelerine, ilgi duydukları yasal dernek veya örgüt temsilcileriyle görüşmeler yapmalarına ve bu suretle kendilerini dış dünyadan haberdar kılmalarına imkan tanınır.

K. Fiziksel kısıtlamanın ve zor kullanmanın sınırları

63. Aşağıda Kural 64'de belirtilen haller hariç, herhangi bir amaçla çocuklara kısıtlama ve zor kullanma yöntemleri uygulanması yasaktır.

64. Kısıtlama ve zor kullanma yöntemleri ancak kanunda ve hukuki düzenlemelerde açıkça belirtilip yetki verildiği ve diğer bütün denetim yöntemleri tüketilip de sonuç alınmadığı istisnai hallerde kullanılabilir. Bu yöntemler, çocukları aşağılamadan ve onurlarını kırmadan, sadece zorunlu hallerde ve mümkün olan en kısa süre için kullanılabilir. Bu yöntemlere çocuğun kendisini veya başkalarını yaralamasını veya ciddi bir biçimde maddi zarar vermesini engellemek için, idari amirin emriyle başvurulabilir. Bu gibi durumlarda müdür ilk önce sağlık personeline ve diğer ilgili personele danışır ve durum hakkında en yüksek idari makama bilgi verir.

65. Çocukların tutuldukları kurumların herhangi birinde personel tarafından silah taşınması ve kullanılması yasaktır.

L. Disiplin usulleri

66. Disiplin tedbirleri ve usulleri, güvenliğini sağlama ve düzenli bir topluluk yaşamını sürdürme amacına dayanır; çocuğun insan onuruna saygı gösterilmesini öngören bu tedbirler ve usuller, çocuğa adalet duygusu, özsaygı ve herkesin temel hakların saygı gösterme alışkanlığını kazandırma gibi kurumsal bakımın temel amaçlarına uygun olur.

67. Fiziksel ceza, karanlık bir hücreye konulma, kapalı veya tek kişilik bir odaya hapsedilme veya çocuğun fiziksel veya ruhsal sağlığını bozabilecek türden zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele oluşturabilecek herhangi bir disiplin tedbirinin uygulanması kesinlikle yasaktır. Hangi sebeple olursa olsun, verilen yemeğin azaltılması ve aile üyeleriyle ilişki kurmanın kısıtlanması veya kaldırılması yasaktır. Çocuğun çalıştırılması, her zaman çocuğun aldığı eğitiminin bir aracı ve kendisini toplum içine dönüşe hazırlarken özsaygısını geliştirmesinin bir vasıtası olarak görülür; çalışma, bir disiplin tedbiri olarak uygulanamaz. Hiçbir çocuk bir disiplin suçundan dolayı bir kereden fazla cezalandırılmaz. Toplu cezalandırma yasaktır.

68. Yasalar veya yetkili idari makamlar tarafından kabul edilen yönetmelikler, çocukların temel özelliklerini, ihtiyaçlarını ve haklarını tam olarak dikkate alarak, aşağıdaki konularda gerekli hükümler getirir:

Disiplin suçu oluşturan davranışlar;

Verilebilecek disiplin cezalarının türü ve süresi;

Bu cezaları vermeye yetkili makamlar;

Verilen cezalara karşı itirazları incelemeye yetkili makamlar.

69. Kusurlu davranışlar hakkında incelemeye yetkili makamlara bir tutanak gönderilir; yetkili makam gereksiz yere vakit geçirmeden konu hakkında karar verir. Yetkili makam olay hakkında tam bir inceleme yapar.

70. Yürürlükteki yasalara ve hukuki düzenlemelere kesinlikle uyan durumlar hariç, hiçbir çocuğa disiplin cezası verilemez. Çocuğun tam olarak anlayabileceği tarzda hakkındaki iddialar kendisine anlatılmadıkça ve yetkili tarafsız bir makama itiraz hakkını kullanması da dahil, kendisini gereği gibi savunma imkanı tanınmadıkça, hiçbir çocuğa ceza verilemez. Disiplin yargılanması ile ilgili bütün tutanaklar saklanır.

71. Belirli sosyal, eğitsel veya sportif faaliyetlerin ve öz yönetsel programların dışında, hiçbir çocuğa disiplin işlevi için sorumluluk verilemez.

M. Denetim ve şikayetler

72. Tutma kurumlarının idaresine bağlı olmayan nitelikli müfettişlere veya bunlara eşdeğerde usulüne göre oluşturulmuş makamlara, düzenli aralıklarla ve önceden haber vermeden kendilerinin belirledikleri bir zamanda kurumları denetleme yetkisi verilir; bu müfettişler görevlerini yaparken bağımsızlık güvencesinden tam olarak yararlanırlar. Bu müfettişler hiçbir kısıtlamaya tabi olmadan çocukların bulunduğu veya özgürlükten yoksun bırakıldıkları kurumlarda istihdam edilen veya çalışan kişilere, bütün çocuklara ve kurumdaki bütün belgelere ulaşma imkanına sahip olurlar.

73. Denetim makamına veya halk sağlığı servislerine bağlı nitelikli sağlık görevlileri kurumun fiziksel çevre, temizlik, kalınan yer, beslenme, sağlık hizmetleri ve ayrıca çocukların fiziksel ve ruhsal sağlığını etkileyen kurumdaki yaşamın diğer bütün şartları ile ilgili Kurallar'a uyulup uyulmadığı konusunda yapılan denetimlere ve değerlendirmelere katılırlar. Her çocuğun bir müfettiş ile özel olarak görüşme hakkı vardır.

74. Müfettiş denetimini tamamladıktan sonra yaptığı tespitler hakkında bir rapor sunar. Raporda tutma kurumunun bu Kurallar'a ve ulusal mevzuatın ilgili hükümlerine uygunluğunun değerlendirilmesi ile, bu Kurallar'a ve ulusal mevzuata uygunluğun sağlanması için gerekli olduğunu düşündüğü tedbirler konusunda tavsiyeler yer alır. Çocukların haklarının veya çocukların tutuldukları kurumların işleyişi ile ilgili hükümlerin ihlal edildiğine işaret eden bir durumun varlığının müfettiş tarafından tespit edilmesi halinde, bu durum soruşturma ve kovuşturma yapılması için yetkili makamlara bildirilir.

75. Her çocuğa taleplerini veya şikayetlerini, tutma kurumu müdürüne veya müdürün yetkili temsilcisine iletme imkanı tanınır.

76. Her çocuğun talep veya şikayetlerini, esasa ilişkin sansüre tabi tutulmadan, önceden belirlenmiş usullere göre merkezi idareye, yargısal makamlara veya diğer yetkili makamlara gönderme ve bu talep veya şikayetlerine verilen cevap hakkında geciktirmeden bilgilendirilme hakkı vardır.

77. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocuklar tarafından yapılan şikayetleri almak ve incelemek ve hakkaniyete uygun bir çözüm sağlanması için yardım etmek üzere, bağımsız bir hizmet birimi (ombudsman) kurulması için çaba gösterilir.

78. Her çocuğun şikayette bulunmak amacıyla aile üyelerinden, hukuk danışmanlarından, insani yardım kuruluşlarından veya mümkün olduğu takdirde başkalarından da yardım istemeye hakkı vardır. Okuma-yazma bilmeyen çocukların hukuki danışmanlık veren veya şikayetleri almaya yetkili olan kamu veya özel kuruluş veya örgütlerin hizmetlerine ihtiyaç duymaları halinde, kendilerine yardım edilir.

N. Toplum içine dönüş

79. Her çocuk salıverildikten sonra topluma, aile yaşamına, eğitime veya işe dönerken kendisine yardım etmek üzere düzenlenmiş programlardan yararlandırılır. Bu amaçla, erken salıverilme gibi usuller ve özel kurslar düzenlenir.

80. Yetkili makamlar, çocukların toplum içinde yeniden yer edinebilmelerine yardım etmek ve çocukların karşılaşılabilecekleri zararları en aza indirebilmek için gerekli hizmetleri sağlar veya sağlanmasını güvence altına alır. Bu hizmet birimleri çocuğun mümkün olduğu ölçüde toplumla yeniden bütünleşmesini kolaylaştırmak için, çocuğun salıverilmesinden sonra kalacağı uygun bir yer, iş, giysi, vb. yaşamını sürdürebileceği imkanları sağlar. Çocuk henüz tutuklu bulunduğu sırada, toplum içine dönüşüne yardımcı olması amacıyla bu tür hizmetleri sağlayan kuruluşların temsilcilerine danışılır ve temsilciler çocuklarla görüşürülür.

V. PERSONEL

81. Tutma kurumu personeli arasında eğitimciler, meslek öğretmenleri, danışmanlar, sosyal hizmet uzmanları, psikiyatrlar ve psikologlar gibi nitelikli ve yeterli sayıda uzman yer alır. Bu personel ve diğer uzman görevliler normal olarak süreklilik esasına göre istihdam edilir. Bu usul, yarı zamanlı veya gönüllü çalışanların verebilecekleri destek ve eğitimin uygun ve yararlı olması halinde, onların çalışmalarına engel olmaz. Tutma kurumları tutulan çocukların bireysel ihtiyaçlarına ve problemleri bakımından, toplum içindeki uygun ve kullanılabilir olan her türlü sorun giderici, eğitici, moral verici, manevi ve diğer kaynakların kullanılmasını sağlar.

82. Tutma kurumlarının gereği gibi işlemesi bu kurumlarda çalışanların erdemine, insaniliğine, kabiliyetine ve çocuklarla ilgili mesleki kapasitelerine olduğu kadar, bu işe kişisel

uygunluklarına da bağlı olduğundan, idare, her dereceden ve türden personel için dikkatli bir seçim ve istihdam politikası uygular.

83. Yukarıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek için, bu işe uygun kadınları ve erkekleri bu işe çekebilecek ve çalışmalarını sağlayacak yeterli bir ücretle profesyonel görevliler atanır. Çocukların tutuldukları kurumlarda çalışan personel sürekli olarak, görevlerini ve yükümlülüklerini insani, taahhütlere uygun, profesyonelce, dürüst ve etkili bir tarzda yerine getirmeye, her zaman çocukların saygısını hak edecek ve kazanacak bir biçimde davranmaya ve çocuklar için olumlu bir model ve örnek oluşturmaya teşvik edilir.

84. İdare, çocuklarla doğrudan ilişkide bulunan görevlilerin işlerini etkili bir biçimde yapabilecekleri uygun şartlarda çalışabilmelerini sağlamak amacıyla, çocukların bakımıyla ilgili çeşitli servisler arasında işbirliğinin gerçekleştirilmesini sağlayacak şekilde, kurumda farklı kategoride çalışan görevlilerin birbirleriyle ve görevliler ile idare arasında iletişimi kolaylaştıracak bir örgütlenme ve yönetim biçimi kurar.

85. Tutma kurumlarında çalışan personelin görevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmelerini sağlayabilmek için, kendilerine özellikle çocuk psikolojisi, çocuk sağlığı ile bu Kurallar da dahil insan haklarının ve çocuk haklarının uluslararası standartları konularında eğitim verilir. Kurum personeli, mesleki yaşamları süresince, belirli aralıklarla düzenlenen meslek içi eğitim kurslarına katılarak, mesleki bilgi ve kapasitelerini sürdürür ve geliştirirler.

86. Tutma kurumu müdürü, bu görev için yeterli niteliklere, idare etme kabiliyetine ve uygun bir eğitime ve deneyime sahip kişiler arasından görevlendirilir; müdür görevini tam gün esasına göre yürütür.

87. Tutma kurumundaki personel, görevlerini yerine getirirken, özellikle aşağıda gösterildiği şekilde çocukların insan onuruna saygı gösterir ve insan haklarını korur:

(a) Tutma kurumunun bir mensubu veya kurum personeli, hangi halde olursa olsun işkence veya bir işkence fiilini veya herhangi bir ağır, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele, ceza, ıslah yöntemi veya disiplini uygulayamaz, uygulanmasını isteyemez, uygulanmasına hoşgörü gösteremez.

(b) Bütün personel her türlü yolsuzluğa karşı koyar ve yolsuzlukla mücadele eder; bunları hiç geciktirmeden yetkili makamlara bildirir.

(c) Bütün personel, bu Kurallar'a saygı gösterir. Bu Kurallar'ın ciddi bir biçimde ihlal edildiğine ve edilmekte olduğuna inanması için sebepleri bulunan personel, durumu üst makamlara veya denetleme ve çözüm getirme yetkisine sahip organlara bildirir.

(d) Bütün personel, çocukların fiziksel, cinsel ve duygusal açıdan istismar edilmelerine ve sömürülmelerine karşı, onların fiziksel ve ruhsal sağlıklarının tam olarak korunmalarını sağlar ve gerektiği zaman hemen tıbbi müdahale yapılması için harekete geçer.

(e) Bütün personel, çocukların mahremiyet hakkına saygı gösterir özellikle mesleki sıfatları dolayısıyla çocukların kendileri ve onların aileleri hakkında öğrendikleri konuların gizliliğini korur.

(f) Bütün personel, çocukların insan onurlarına saygı göstererek, çocukların kurum içindeki yaşamları ile kurum dışındaki yaşamları arasındaki farkı en aza indirmek için çalışır.